

משחק: "נחש מי"?

מטלת קורס בנושא "ציפורים בחצר וגינה מזמינה"

מגישות: רובין זלצר ושרון פוני

תאריך: 31.5.07

תוכן העניינים

3..... א. מבוא.

6..... ב. יחידת לימוד: זיהוי ציפורים בסביבה הקרובה.

○ מטרות

○ יעדים

○ הצגת המשחק

8..... ג. סיכום.

9..... ביבליוגרפיה.

מבוא

השתלמות ציפורים

אנו, מטפלות בעזרת בעלי חיים, עובדות בבית הספר "בית רחל שטראוס" לחינוך מיוחד. בבית הספר קיימת פינת חי בה אנו עובדות. באופן מקרי לחלוטין כל אחת מאתנו בחרה להשתלם השנה בנושא הציפורים בחצר והגינה המזמינה ונרשמה ללא ידיעת השנייה לקורס, רובין לקורס הוירטואלי ופוני לקורס הפרונטאלי במכון וייצמן. כאשר שוחחנו על כך באופן מקרי, שתינו העלינו את הפוטנציאל הרב שיש לציפורים ולעיסוק בהם הן ברמה הטיפולית והן ברמה החינוכית כאחד ושמחנו על ההזדמנות לעשות זאת במקביל.

רקע על בית ספר "בית רחל שטראוס"

בבית הספר לומדים נערים ונערות בגילאי 13-21 בעלי פיגור בינוני מורכב עד קשה. לומדים בבית הספר כ-37 תלמידים. הלימודים מתבצעים בכיתות קטנות, בממוצע 6 תלמידים בכיתה. בית הספר פועל על מנת לשקם את הנערים ולשפר את איכות חייהם כבוגרים בקהילה. בשנים האחרונות נקלטו בבית הספר תלמידים רבים שעברו טלטלות מרובות בין מוסדות חינוך מיוחד שונים ונקלטו בבית הספר לעבודת צוות ייחודית המעניקה אמון מלא בכל תלמיד ויכולתו ומתוך גישה ונכונות של התאמת בית הספר לצורכי התלמיד.

התלמידים לומדים אומנות, מוסיקה, חקלאות, מחשב, כלכלת בית ועוד. בנוסף לטיפוח הקוגניטיבי חברתי, בית הספר מעניק לנערים טיפוליים רגשיים ופארארפואי בהתאם לצרכים של כל תלמיד. בנוסף הם משתתפים בתוכנית רחבה ומגוונת של פעולות העשרה הכוללת צילום דיגיטאלי, ספורט אתגרי, מוזיאונים, הצגות ועוד. עם הכנה לחיי העבודה, תלמידים יוצאים למקומות תעסוקה ניסיוניים בקהילה ובחברה. אחד התחומים המייחדים כיום את בית הספר הוא תחום לימודי הסביבה החקלאות והחממה ובתוך תחום זה מופעלת פינת חי שבה מועברים הנערים תהליך של שיקום חינוכי טיפולי בכל מישורי החיים החל מקבלת אחריות ועד להפיכת התלמיד ממטופל למטפל.

תרומת הציפורים והחצר לאוכלוסיה

- **מודעות לעולם סביבי** - חלק גדול מן הנערים סגורים בתוך עולמם שעות רבות. יש שעושים זאת כבריחה ויש שאינם יודעים כיצד להתבונן ולהשתלב בחברה ובסביבה. דרך הגינה המזמינה והציפורים יש לנערים דרך חדשה לצאת ולגלות עולם עשיר מסביבם. עולם ראשוני שמעורר סקרנות ענין והנאה הוא עולמם של הציפורים וחרקים בעולם בסביבה. עולם נוסף הוא החברה והקבוצה שאיתה יגלה את העולמות.
- **טיפול ודאגה לעולם סביבי** - במידה והצלחנו לשבור את הניתוק ולעורר את המודעות לעולם שסביב, השלב הבא המתבקש הוא טיפול ודאגה לאותו עולם. הנער הופך למטפל ולמישהו שהציפורים זקוקות לו. בנוסף, באופן לא מודע, בתהליך בו אנו שומרים על הטבע והסביבה אנו בעצם מבקשים שישמרו עלינו או שנחיה במקום מוגן ובטוח. עבור האוכלוסיה שלנו אשר לחלקם יש אי יציבות בחיים האישיים, דחייה, מצוקה ואין על מי לסמוך הבקשה לייצור מקום מוגן ושומר הינה מן הצורך הקיומי והחסך רב.
- **שמירת טבע** - בתקופה שלנו יש נטייה "לחזור לטבע", להיות מודע לצרכיו ולשמור על הסביבה. הצטרפות הנערים שלנו לנושא פותח עבורם עולם נוסף עבורם ומשותף לנערים ולבתי ספר אחרים. מה שמעניק להם חיבור עם הקהילה, בטחון עצמי הרגשת ערך עצמי ולהיות "חלק" מהקהילה ולעזור לקהילה להתחבר אליהם.
- **עוררות חושים** - הגינה המזינה והציפורים מהווים גירוי תחושתי עבור כולנו. הישיבה בגינה, האזנה לציוצים וחיפוש מקור הציוץ עוזרים לחדד את החושים.
- **אסטטיקה** - אחד המטרות בעבודה עם הנערים היא עבודה על האסטטיקה וההיגיינה האישית וסביבתית. דרך העבודה בחצר ובניית פינות מזמינות ותחזוקת פינות האכלה, נפגשים בנושא "איך הסביבה שלי נראית" ובמקביל "איך אני נראית".
- **פעילות מהנה ואקטיבית לשעות הפנאי** - במקרים רבים הנערים אינם מכירים את מושג הפנאי ומה ניתן לעשות בו ובמקרים אחרים נהוג להושיב אותם מול מסך הטלוויזיה. המטרה היא ללמד מה היא שעת הפנאי ולתת להם אפשרויות לבחירה אקטיביות הקשורות לסביבה.

- מודעות לבריאות הנפש והגוף- דרך האכלת הציפורים והתאמת סוג וכמות המזון עולים נושאים הקרובים לליבם כמו דיאטה, ממתקים, אוכל מאוזן, פירות וירקות וכו'. עצם היציאה לטבע והאוויר הצח, השמש והלגיטימציה לשבת וליהנות מן הסביבה מרפא ומרגיע גם את הגוף וגם את הנפש.

אנו מקוות ומאמינות שנוכל להגשים את המטרות האלו אשר כל כך חשובות עבור הנערים דרך טיפוח הגינה והפיכתה לגינה מזמינה עבור הציפורים. התחלנו בהכנת מתקני האכלה אשר משמשים כעציץ וכמשטח האכלה לציפורים (צמיגים תלויים על גדר).

נושא: זיהוי ציפורים בסביבה הקרובה

א. מטרות

- זיהוי הציפורים בסביבה הקרובה
- פיתוח חשיבה על פי מאפיינים
- מודעות להבדלים ושוני בין הציפורים השונים בחצר
- הקניית ידע בנושא הציפורים והסביבה
- הכנה לתצפית על ציפורים בחצר
- פיתוח חשיבה ומיומנות שאילת שאלות
- משחק מהנה ומאתגר ומעודד השתתפות
- עידוד אינטראקציה חברתית והמתנה בתור
- עידוד תחרותיות וגיבוש קבוצות (במידה ומשחקים קבוצה נגד קבוצה)

ב. יעדים

- התלמיד יזהה תמונות של ציפורים
- התלמיד ילמד לזהות ציפורים לפי מאפיינים שונים
- התלמיד יבדיל בין ציפורים שונות לפי סימנים מאפיינים
- התלמיד יזהה ציפורים בחצר בית הספר
- התלמיד ילמד את השמות השונים של הציפורים
- התלמיד ישאל שאלות רלוונטיות בנושא

ג. תיאור יחידת לימוד בנושא זיהוי ציפורים – משחק "נחש מי?"

חלק א: הקדמה קצרה חזרה על מה זה ציפור - עם הרבה תמונות וכרטיסיות של תקשורת תומכת. נתחיל

עם 2 תמונות של ציפורים שונות- האם הם דומים או שונים? איך אנחנו יודעים שהם שונים?

לפי הריכוז ויכולת (רמת הקבוצה) לתת זמן לדיון ושיחה בנושא.

חלק ב: משחק : נחש מי? - לחלק את הקבוצה לשתיים.

ציוד:

- שני לוחות (אחד לכל משתתף/קבוצה) אשר עליהם יונחו כרטיסיות עם תמונות.
 - כרטיסיות תמונות של ציפורים שונות.
- (ניתן לגוון בתמונות בנושא הציפורים והגינה המזמינה, אך לכל משחק חייב להיות מכנה משותף

לתמונות, לדוגמה: סוגי ציפורים, עופות דורסים, מזונות של ציפורים, סוגי מקור, נוצות ועוד. חשוב – כל נושא מהווה משחק אחר, אין לערבב בין הנושאים. צריך 3 סטים זהים של תמונות ומספר התמונות

לפי המקומות בלוח. ניתן לשנות את דרגת הקושי של המשחק לפי מספר הכרטיסיות (לגילאים נמוכים מספר מועט וכן הלאה).

מהלך:

בתחילת המשחק כל משתתף יקבל לוח עם תמונות. מתוך הסט השלישי ייקח כל

משתתף כרטיס – זהו ה"קלף הסודי" אותו יצטרך

המשתתף האחר לגלות על פי שאלות

ממוקדות כמו: האם מדובר בציפור בצבע...?

השאלות הינן לפי רמת המשתתפים ויכולות

להיות ברמה של ידע תאורטי המסתמך על לימוד מעמיק של הנושא או שיכולות

להיות ויזואליות בלבד (מתאים לאוכלוסיות הצעירות או חסרות הידע המקדים).

המשחק מתקדם לפי תור, ולפי תשובת המשתתף הנגדי, במידה והתשובה לשאלה הינה שלילית, על

המשתתף ששאל את השאלה להוריד מהלוח שלו את התמונות אשר אינן מתאימות. כך יוותר עם הקלפים

שמקרבים אותו ל"קלף הסודי" של השני. הניצחון יהיה למי שיחשוף ראשון את

הקלף הסודי של יריבו.

מאוד מומלץ שהתמונות יהיו באיכות גבוהה וברורות כדי לעלות את רמת העניין

וגירו ולהקל על ההבחנה.

במשך המשחק התלמידים נחשפים לתמונות של הציפורים ולאט לאט לומדים לזהות את הציפורים השונים, ללמוד את השמות שלהם, איך מבדילים ביניהם וכו'.

סיכום

ההשתתפות בהשלמות חשפה אותנו לעולם שלם של צלילים ומראות מתחת לחלוננו. תמיד ידענו את ערכן אל החיות ואכן אנו עובדות עם בעלי חיים בפינת החי אבל לא לכולם יש פינת חי וחיות. למרות זאת כולם יכולים להינות ולגלות עולם שלם ועשיר דרך הציפורים והסביבה. בנוסף, הציפורים מוסרים מסר רגשי לגבי חיה בסביבה הטבעית שלה ובחופש שלה. הערך הטיפולי הרגשי וכן הערך החינוכי הטמונים בעולםם הקסום והמופלא הוא ללא גבול ועשיר מאוד.

המשחק הוא כלי שדרכו אפשר להיחשף לעולם הציפורים עבור אלו שעדיין קשה להם לצאת החוצה, דרך לסכם נושאים שכבר דיברנו ועסקנו בהם, וכלי בסיסי לאינטראקציה חברתית שלא תמיד זורמת בטבעיות. המשחק גם נותנת שפה משותפת לשחקנים- "שפת הצפרות."

ביבליוגרפיה

1. "נחש מי?" משחק מאת מילטון ברדלי
2. ליפשיץ, ש. 'מדריך לציפורים בעיר', אתר www.yarbirds.org.il
3. להב, דורון. 'אלבום תמונות של דורון להב', אתר www.yarbirds.org.il
4. 'תמונות של ציפורים' אתר תמונות www.google.co.il